

Bevolking – Methodologie

1. LOOP VAN DE BEVOLKING	2
1.1 GEGEVENSBRON: RIJKSREGISTER	2
1.2 DEFINITIES	3
A. <i>Natuurlijke loop</i>	3
B. <i>Interne migraties</i>	3
C. <i>Internationale migraties</i>	4
D. <i>Statistische aanpassing</i>	5
E. <i>Bevolking op 1 januari van het jaar x+1</i>	5
1.3 TABELLEN	6
A. <i>Historische reeksen</i>	6
B. <i>Interne migraties</i>	7
C. <i>Internationale migraties</i>	7

1. LOOP VAN DE BEVOLKING

Dit onderdeel “Loop van de bevolking” daarentegen beschrijft de onderdelen van de evolutie van de bevolking gedurende een bepaalde periode. Deze periode loopt gewoonlijk over één kalenderjaar (van 1 januari van het jaar x tot 31 december van het jaar x).

1.1 Gegevensbron: Rijksregister

De bevolkingscijfers in de tabellen van dit topic werden berekend op basis van de geanonimiseerde individuele demografische gegevens van het Rijksregister die door Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) werden bewerkt.

Sinds 1988 wordt het **bevolkingscijfer** berekend op basis van de gegevens van het **Rijksregister van de natuurlijke personen**. Het Rijksregister is een systeem van informatieverwerking, dat instaat voor de opneming, de memorisatie en de mededeling van informatie betreffende de identificatie van natuurlijke personen.

De informatie in het Rijksregister is afkomstig uit:

- de gemeentelijke bevolkingsregisters en vreemdelingenregisters;
- de registers van de diplomatieke zendingen en consulaire posten voor de Belgen die in het buitenland verblijven;
- het wachtregister.

Het **officiële** of **wettelijk bevolkingscijfer** bevat echter enkel de personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Hierin zijn de Belgen en vreemdelingen die toegelaten of gemachtigd zijn om zich te vestigen of om op het grondgebied te verblijven inbegrepen. De vreemdelingen die minder dan drie maanden op het grondgebied verblijven, de asielzoekers (ingeschreven in het wachtregister) en de vreemdelingen in onregelmatige situatie worden daarentegen niet meegeteld in de **bevolking de jure**.

Bijgevolg zijn volgende categorieën personen niet inbegrepen in de bevolkingscijfers van de Brusselse gemeenten:

- het buitenlands diplomatiek personeel en de niet-Belgische leden van hun huishouden;
- de kandidaat-vluchtelingen (asielzoekers) die krachtens de wet van 24 mei 1994 in een wachtregister worden ingeschreven. Voornoemde wet trad in werking op 1 februari 1995. Deze wachtlijst mag niet in rekening worden genomen om de totale bevolking te bepalen;
- alle personen die illegaal in België verblijven;
- de kotstudenten (die gedomicilieerd zijn buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bij hun ouders);
- de personen zonder vaste verblijfplaats.

- Belgen in het buitenland.

1.2 Definities

De loop van de bevolking is het geheel van de componenten van de demografische evolutie die tijdens het beschouwde kalenderjaar plaatsvond. De loop van de bevolking bestaat meer bepaald uit **natuurlijke bewegingen** en **interne** en **internationale migratiebewegingen**. Het resultaat hiervan, tezamen met de **statistische aanpassing**, kan een afname of een toename van de bevolking zijn. Zo kunnen we de bevolking op 31 december van het jaar x om 23u59 (wat gelijk is aan de bevolking op 1 januari van het jaar $x+1$ om 00u00) bekomen vertrekkende van de bevolking op 1 januari van het jaar x om 00u00.

A. Natuurlijke loop

De eerste component van de loop van de bevolking, die de evolutie van de bevolking bepaalt, is de **natuurlijke loop**. Deze bestaat enerzijds uit de geboorten en anderzijds uit de sterfgevallen.

- Onder de geboorten van een bepaalde gemeente worden enkel de **geboorten** van deze personen beschouwd waarvan de moeder in de gemeente gedomicilieerd is, uitgezonderd van de geboorten van personen waarvan de moeder in het wachtregister geregistreerd staat.
- De **sterfgevallen** voor een bepaalde gemeente zijn de overlijdens van personen die ingeschreven zijn in de gemeente, met uitzondering van zij die geregistreerd staan in het wachtregister.
- Het verschil tussen beiden is het **natuurlijk saldo**.

B. Interne migraties

Migratiebewegingen hebben betrekking op wijzigingen van de hoofdverblijfplaats. Er zijn twee soorten migratiebewegingen: **interne migraties** en internationale migraties. De interne migraties hebben betrekking op verandering van de gemeente van verblijf binnen België, waarbij men zich uitschrijft in een gemeente en domicilieert in een andere gemeente (Pelfrene, Van Peer, 2014). Veranderingen van domicilie binnen een gemeente worden niet in beschouwing genomen in de tabellen.

- Met **interne inwijking of interne immigratie** in een bepaalde gemeente worden bijgevolg de personen bedoeld die afkomstig zijn van een andere Belgische gemeente en zich in de gemeente in kwestie domiciliëren.
- De **interne uitwijking of interne emigratie** vanuit een bepaalde gemeente heeft betrekking op de personen die vertrekken vanuit deze gemeente naar een andere Belgische gemeente, waar ze zich domiciliëren.
- Het **intern migratiesaldo** is tenslotte het verschil tussen beiden, meer bepaald

de interne inwijking minus de interne uitwijking.

C. Internationale migraties

Internationale migraties hebben betrekking op de uitwisselingen met het buitenland. In tegenstelling tot de interne immigratie en emigratie, zijn de internationale immigratie en emigratie elk uit drie verschillende onderdelen samengesteld:

- De **internationale immigratie** voor een bepaalde gemeente bestaat uit:
 - o de **internationale immigraties in strikte zin**, de *internationale inwijking*. Dit zijn de personen die verhuisden vanuit het buitenland om zich in de gemeente in kwestie te domiciliëren.
 - o de **her-ingeschrevenen of de opnieuw ingeschreven personen**. Dit zijn personen die voorheen (tijdens het jaar x-1 of eerder) ambtshalve geschrapt (zie verder) werden (in de gemeente in kwestie of in een andere gemeente van België) en opnieuw aangetroffen werden tijdens beschouwde kalenderjaar in de gemeente in kwestie.
 - o de veranderingen van register (binnen). Dit betreft de personen die overgegaan zijn van het wachtregister naar een gewoon bevolkingsregister doordat zij erkend werden als vluchteling of het recht op subsidiaire bescherming toegekend kregen of omwille van nog een andere grond die het verblijf of de vestiging in België wettigt (zoals een regularisatie) (Pelfrene, Van Peer, 2014).
- De **internationale emigratie** voor een bepaalde gemeente bestaat uit:
 - o de **internationale emigraties in strikte zin**, de **internationale uitwijking**. Dit zijn de personen die verhuisden vanuit de gemeente in kwestie naar het buitenland.
 - o de **ambtshalve geschrapte personen**. Een persoon wordt geschrapt op het moment dat vastgesteld wordt dat hij of zij zich niet meer woonachtig is op zijn/haar adres en niet meer gedomicilieerd is elders in België, zonder dat hij/zij overleden is of heeft bekendgemaakt naar het buitenland te zijn geëmigreerd. Concreet houdt dit meestal in dat het gemeentebestuur een persoon uit het register schrappt als de wijkagent vaststelt dat de persoon in kwestie niet meer woonachtig is op het bezochte adres en dat hij/zij nergens anders in België gedomicilieerd is. De persoon in kwestie heeft het Belgische grondgebied dus onaangekondigd verlaten. Het gaat dus om een internationale emigratie.
 - o de **veranderingen van register (buiten)**. Dit zijn de personen die van een gewoon bevolkingsregister overgaan naar het wachtregister (Pelfrene, Van Peer, 2014).
- Het **internationaal migratiesaldo** is tenslotte het verschil tussen het totaal van

de drie onderdelen van internationale immigratie en het totaal van de drie onderdelen van de internationale emigratie (Pelfrene, Van Peer, 2014).

D. Statistische aanpassing

Zoals gezegd (zie 1.1) is de oorspronkelijk gegevensbron het Rijksregister van de natuurlijke personen. Dit is een administratieve databank, waarin de aanwezige informatie afkomstig is van spontane aangiftes bij de gemeentelijke administraties. Naast het feit dat hetgeen aangegeven wordt fouten kan bevatten en men niet altijd alles aangeeft is er worden veel zaken ook pas (veel) later dan het moment van de gebeurtenis aangegeven bij de gemeente administratie. De termijn die zich bevindt tussen het plaatsvinden van de gebeurtenis en de registratie in het Rijksregister, is enerzijds afhankelijk van de tijdsperiode waarbinnen men aangifte moet doen aan de gemeente, wat verschilt naargelang de soort gebeurtenis. Anderzijds hangt dit ook af van de transmissietijd van deze gegevens van de gemeente naar het Rijksregister. Voor het merendeel van de gebeurtenissen bedraagt deze totale tijd 4 tot 6 weken. Een uitzondering hierop, met veel grotere vastgestelde vertragingen, vormen de geboorten en sterfgevallen die plaatsvonden buiten de gemeente van domicilie, en des te meer deze die zich in het buitenland voordeden. Dit fenomeen is soms ook van toepassing op de intergemeentelijke migraties. Deze laatste moeten worden aangegeven in de gemeente van aankomst (Pelfrene, 2005).

De Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) berekent de stand van de bevolking op 31 december van het jaar x of op 1 januari van het jaar $x+1$. Door bovenstaande beschreven vertraagde aangiftes is het niet nog niet mogelijk om een relevante bepaling van de stand van de bevolking te doen op deze eerste januari zelf. Dit is dan ook de reden waarom het Rijksregister pas op 1 maart, twee maand later dus, de stand van de bevolking op 1 januari doorgeeft aan Statbel. Men gaat er vanuit dat bijna al de gebeurtenissen die plaatsvonden tijdens het kalenderjaar (jaar x) voor deze eerste januari (en bijgevolg de bevolkingsstand op deze datum bepalen) dan wel al zullen geregistreerd zijn (Pelfrene, 2005).

Toch blijkt dit helaas niet voor alle gebeurtenissen het geval te zijn. Het is hierdoor dat er een **statistische aanpassing** nodig is. Deze statistische aanpassing omvat de laattijdige meldingen van demografische gebeurtenissen die plaatsvonden tijdens het voorgaande jaar. Het gaat meer bepaald over de wijzigingen die later dan 1 maart van het jaar x werden opgenomen, maar plaatsvonden tijdens het jaar $x-1$. Deze konden door de laattijdige melding niet worden opgenomen in de loop van het jaar $x-1$. Het is dus het saldo van de operaties tijdens het jaar $x-1$ die nog niet verrekend werden door het Rijksregister op het moment van de overdracht van de gegevens over de bevolkingsloop tijdens het jaar $x-1$ en de stock op 1 januari van het jaar x aan Statbel.

E. Bevolking op 1 januari van het jaar $x+1$

De bevolking op 1 januari van het jaar $x+1$ is zodoende gelijk aan:

- de bevolking op 1 januari van het jaar x
- + het natuurlijk saldo (geboorten – sterfgevallen)

- + het intern migratiesaldo (interne immigratie (inwijking) – interne emigratie (uitwijking))
- + het internationaal migratiesaldo (internationale immigratie – internationale emigratie)
 - Internationale immigratie = internationale immigratie in strikte zin (inwijking) + her-ingeschrevenen + veranderingen van register (binnen)
 - Internationale emigratie = internationale emigratie in strikte zin (uitwijking) + ambtshalve geschrapte personen + veranderingen van register (buiten)
- + de statistische aanpassing

1.3 Tabellen

Het onderthema “Loop van de bevolking” begint met een algemeen overzicht van de loop van de bevolking met zijn verschillende componenten, waarna deze componenten meer in detail worden uitgewerkt in de volgende onderdelen.

A. Historische reeksen

Bij het lezen van deze tabellen die een historische reeks weergeven vanaf 2008 is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de definities die hierboven worden vermeld gelden vanaf 2010. Vanaf dat jaar zijn er twee belangrijke methodologische wijzigingen. Het jaar 2010 is bijgevolg als een breukjaar in de tijdsreeksen te beschouwen:

- De twee categorieën “**verandering van register (binnen)**” (horende bij de internationale immigratie) en “**verandering van register (buiten)**” (horende bij de internationale emigratie) die hierboven worden vermeld bestaan zo pas vanaf 2010. Voor de jaren hiervoor bestaan enkel gegevens over het saldo van deze twee categorieën (binnen – buiten), maar geen gegevens over de absolute waarde van deze twee componenten. Voor deze jaren voor 2010 werd dit **saldo** opgenomen in de componenten van de internationale immigratie. Bij de internationale emigratie wordt voor de jaren 2009 en ouder bijgevolg niets verrekend betreffende de veranderingen van register, vermits de categorie “verandering van register (buiten)” dan nog niet van toepassing is. De cijfers bij de internationale immigratie onder de categorie “verandering van register (binnen)” voor de jaren 2009 en ouder zijn dus netto aantallen van de overgang van het wachtregister naar het bevolkings- of vreemdelingenregister, na de aftrek van de omgekeerde beweging, terwijl dit vanaf 2010 over bruto aantallen gaat (Pelfrene, Van Peer, 2014). Er moet hier echter bij vermeld worden dat de “verandering van register (buiten)”, die bestaat vanaf 2010, slechts gaat over zeer kleine aantallen ieder jaar. Het saldo dat wordt weergegeven voor de jaren 2009 en ouder is zodoende bijna gelijk aan de “verandering van register

(binnen)”.

- Een tweede methodologische wijziging vanaf 2010 betreft de **ambtshalve schrappingen** en de **her-inschrijvingen**. Deze worden vanaf dan enkel geteld van zodra beiden (wanneer ze betrekking hebben op dezelfde persoon) niet in hetzelfde kalenderjaar gebeurden. Het doel hiervan was vermijden dat het aantal ambtshalve schrappingen en het aantal her-inschrijvingen kunstmatig te hoog geschat worden. Een heel aantal van de ambtshalve geschrapte personen wordt immers na een korte tijd opnieuw ingeschreven, terwijl er in realiteit enkel sprake is van een laattijdige melding of registratie. De beslissing om een ambtshalve geschrapte en her-ingeschreven persoon binnen hetzelfde kalenderjaar niet meer bij deze beide gebeurtenissen te tellen heeft als gevolg dat er minder ambtshalve schrappingen en her-inschrijvingen worden vastgesteld vanaf 2010. Een persoon die vanaf dat jaar ambtshalve geschrapt wordt in een gemeente en her-ingeschreven wordt tijdens hetzelfde kalenderjaar in een andere gemeente, wordt beschouwd als zijnde iemand die een interne migratiebeweging heeft gedaan. Dit heeft voor een deel een kunstmatige toename van het aantal interne migraties tot gevolg (Pelfrene, Van Peer, 2014).

B. Interne migraties

Zoals gezegd hebben de statistieken betreffende de interne migraties in de tabellen enkel betrekking op de intergemeentelijk migraties. De intragemeentelijke migraties worden niet in de tabellen opgenomen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat in de algemene overzichtstabellen van de loop bij de interne inwijking voor de geografische niveaus hoger dan de gemeente (Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, de gewesten en België) enkel de netto inwijking wordt beschouwd, en niet de verhuisbewegingen tussen twee gemeenten binnen het beschouwde grondgebied in kwestie. Op België in het geheel is dergelijke statistiek dan ook niet toepasbaar.

Dat de verhuisbewegingen tussen twee gemeenten van het beschouwde grondgebied niet in rekening worden genomen is niet het geval voor de overige tabellen van het onderdeel interne migraties. In deze tabellen worden alle interne migratiebewegingen, zowel deze van een gemeente buiten het grondgebied naar het grondgebied in kwestie, als deze tussen twee gemeenten binnen het beschouwde grondgebied in rekening gebracht.

C. Internationale migraties

De tabellen betreffende de internationale migraties naar nationaliteitsgroep (voor de definitie van deze verschillende groepen zie 3.1.C) handelen over de internationale migratiebewegingen die personen, die de nationaliteit van het land in kwestie of een van de nationaliteiten van de beschouwde nationaliteitsgroep bezitten, ondernomen hebben. De landen in de tabellen stellen dus geen landen van herkomst of bestemming voor, maar **nationaliteiten**. Concreet: Een persoon met bijvoorbeeld de Turkse nationaliteit die een internationale immigratiebeweging naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft gemaakt, kan een ander land dan Turkije als

vertrekpunt van zijn/haar migratiebeweging gehad hebben, bijvoorbeeld Duitsland.

- **Referenties**

FOD Binnenlandse Zaken - Rijksregister www.ibz.rrn.fgov.be/index.php?id=2461&L=1

Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) www.statbel.fgov.be

PELFRENE, E., 2005. *Bevolking volgens het Rijksregister* [online]. Vlaamse Gemeenschap, Beschikbaar via: <http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1097.htm>

PELFRENE, E., VAN PEER, C., 2014, Internationale migraties en migranten in Vlaanderen. Brussel, SVR-Studie, 2014(1).